

DOCUMENTS

CATALUNYA I ESPANYA

per MANUEL SERRA i MORET

(Acabament)

Malgrat la persistent fidelitat de Catalunya a l'ideal hispànic, la decepció i l'amarguesa han refredat els millors entusiasmes i han entumit les més nobles efusions. El gran poeta Joan Maragall, visionari enverorit de l'Espanya esplendorosa, acabava exclamant, esmaperdut:

On ets, Espanya, que no et veig entloc?

Diem la persistent fidelitat de Catalunya i abans havíem dit més encertadament dels catalans notoris, és a dir, dels polítics, dels literats, dels tractadistes i de gent més o menys representativa de la nació. Caldria, però, adreçar què pensa el poble, quins són els seus sentiments i quina ha estat la seva actitud en relació amb l'Espanya que se li ha donat a conèixer pel so gutural d'una llengua forastera, per la conscripció militar forçosa i per les exaccions i vexacions a què l'ha sotmès l'Estat autoritari, sense mai dedicar-li una atenció o sense mai concedir-li un tracte humà i civil.

Pensar que el poble pugui estimar el seu botxí fàra tant com suposar o privat de sensibilitat i de coneixement. Pertot Espanya, fins a les mateixes Castelles, l'Estat és l'enemic del poble, el flagell paorós que arrana tots els esplets i paralitza la saba de puixança. El poble, condemnat a la ignorància, a treballar sense repòs per sostenir l'aparell devorador i parasitari, viu en estat permanent de protesta i acaba tenint l'anarquisme per doctrina i la desconfiança per norma. I si a les Castelles és així, ¿què no serà a Catalunya on l'Estat és totalment estranger, hostil i tirànic i on, ultra ésser l'opressor del poble, és l'enemic declarat de la nació?

Tot amb tot, el poble català, en ocasions decisives, s'ha llurat abnegadament a la

defensa d'Espanya com en temps de la invasió napoleònica i quan l'ardat de la reacció espanyola, ajudada pels totalitaris de diferents països, convertí la península en un mar de sang i de carnatge, r.fugiat de totes les regions trobaren recer a Catalunya, mentre els catalans lluitaven com el qui més en defensa de les institucions populars i de la democràcia espanyola.

Com tots els pobles, el poble català és una síntesi de clariividència i de saviesa. Si els seus sentiments no s'exalten amb la promesa d'una Espanya fraternalment unida, és que intueix que més al fons de la penosa experiència viscuda hi ha una diferència, potser una incompatibilitat fonamental, entre ell i els altres pobles d'Espanya. La seva reserva instintiva, la seva fredor cautelosa, són prova, més que de la seva malfiança, de la seva maduresa nacional que no ha mester d'aditament n d'esmenes. Altrament, ell sap prou bé que ca el joc de la confusió política espanyola prevaldrà sempre, en el millor dels casos, la llei de majories, que el pes de la quantitat està en contra d'ell i que la forta personalitat de l'Espanya castellana no podrà mai deslliurar-se del seu impuls absorbent i assimillista.

En la seva silenciosa captivença, el català nacional autèntic desgrena els conceptes precisos de Torras i Bages: "En efecte, la civitas d'Aristòtil constituïda per la *communitas perfecta*, la idea que és ciutat aquella que pot viure per si mateixa, ¿no és una idea incomparablement més clara que quantes poden donar-se en justificació del regionalisme?... ¿Quins són, en efecte els pobles d'Espanya que amb més fe desitgen la reconstrucció de les regions? Els qui poden viure per si mateixos i no esperen de consegüent, l'ajuda del poder central"

Massó. Aquest llibre guanyà el premi "St. Jordi 1960", (es la primera vegada que s'ha otorgat) dotat amb cent cinquanta mil pessetes. Enric Massó havia publicat ja un altre llibre titolat: *Els dos miralls*, i el conte *Betsabé* li fou premiat a París amb el "Narcís Oller". *Viure no és fàcil* és una novel·la, segons va subratllar el propi autor la nit que es conegué el resultat del premi, el tema de la qual se centra en la Barcelona dels anys terribles de la postguerra i els protagonistes són joves de la burgesia, desorientats i àdhuc corromputs per les circumstàncies. "He procurat, digne, que tant els personatges com l'ambient reflectissin un moment crític de la nostra vida social contemporània".

També havia de publicar la "Selecta": *La sala d'espera*, per R. Folch i Camarassa, premi "Victor Català"; *La literatura i el poble* per Joan Triadú, premi "Josep Txart"; *l'Alta Garrotxa* per J. Girona, premi "Maspons i Camarassa", tots tres premis otorgats l'any passat; i *Antologia poètica de Josep Carner*, de la qual en tingué cura Carles Riba poc temps abans del seu trespàs.

Altres llibres anunciats per diferents editorials són: *Una selva com la teva* per Manuel de Pedrolo; *Les Històries Naturals* per Joan Perucho; *Pàgines de la vida de Jesucrist* per M. Brunet; *Dues Cases* per Concepció G. Maluquer, premi "J. Santamaria"; *Només ésser* per M. M. Cuspina, finalista al premi "St. Jordi"; *El moviment cooperatiu a Catalunya* per J. Ventosa i Roig i A. Pérez i Baró; *Poemes de Mondragó* per J. M. Llompart; *La mà contra l'horitzó* per M. de Pedrolo; *Solnegre* per Baltasar Porcel, premi "Ciutat de Palma 1960"; *Crònica general de Pere III El Cerimoniós*, comunament coneguda com la "Crònica de St. Joan de la Penya"; *Un escorç en la poesia i novel·lística dels segles XIV i XV* per Manuel de Montoliu; *De la meua ciutat Comtal*, llibre de poemes de Ramon Torres Rossell; *Cinc poemes italians* (Saba, Cardarelli, Ungaretti, Montale i Quasimodo) traduïts per Tomàs Garcés; *Barcelona, Història i Imatge d'una Ciutat* per Rafael Tasis; una biografia de Duran i Bas i un estudi dels problemes que ofereix l'estadística contemporània, *L'Estat Modern*, per Joaquim Camps Arboix; *Paraules per a no dormir*, poemes, per Joaquim Horta; *Comèdia*, per Blai Bonet; *Da Noces Pueris* (Dona nous als infants), poemes, per G. Ferrater; *El Pont del Riu Kwai* per Pierre Boulle, traducció de Joan Oliver; *El llibre de la Rosa*, que inclou cinc narracions sobre la festa de la rosa i la diada del llibre, per M. A. Campany, J. M. Espinàs, Ramon Folch, J. Maluquer i M. de Pedrolo.

* * *

LLIBRES CATALANS

Por JORDI ARBOËS

Els llibres apareguts, o que huriem hagut d'aparèixer, per la diada de St. Jordi d'aquest any, componen una llista bastant extensa i força encoratjadora. L'aparició de nous joves i novells demostra que estem entrant en una primavera de les nostres lletres en la qual comencen a germinar les llavors que han romàs enterrades durant un hivern de més de vint anys. Aquesta collita abundosa, que ens anuncia els nous brots, és el resultat del conreu que han realitzat els intel·lectuals conscients, en un esforç quotidià i ininterromput, i amb una tenacitat obsessiva, àdhuc arribant llur seguretat personal, convençuts d'obtenir els fruits que ara palpen.

La "Biblioteca Selecta", solament, preparava els següents llibres: *L'Hora Negra* per J. S. Arbo; *Poesies Completes* de Paul Valéry, traducció de J. Carner Ribalta i pròleg de Miquel Dolç; *Un Senyor de Terra*

del Foc per J. Pla; *La Península Inacabada*, per Gaziol, la qual junt amb "Castella endins" i "Portugal enfora" completa la trilogia ibèrica; *Carres de Barcelona* per J. M. Espinàs; *Viure no és fàcil* per Enric

L'any 1957 la novel·la *Es té o no es té*, d'Odó Hurtado va quedar finalista al premi "Joanot Martorell". Ara, l'editorial "Hermes" de Mèxic ha publicat la traducció castellana feta per Núria Parés amb el ti-

La Camionera Mendocina

CARREGUES - PAQUETERIA - MUDANCES - SERVEI D'EXPRES
DIARI AMB CAMIONS DE BUENOS AIRES A MENDOZA
I VICEVERSA.

MENDOZA
NECOHEA 494
T. E. 17289

BUENOS AIRES
MORENO 2933
T. E. 97-6014 i 5203

Catalunya, 91 (publ. 1961), p. 3-4.

L'ALEGRIA DEL CORPUS I LA NIT DE SANT JOAN

per Amador Garrell Alsina

L'estampa de Corpus vivent en la nostra memòria, és dels colors més vius i te sentor de ginesta i de roselles, i ens porta el ressò del repicar joïós de les campanes. Una visió d'aquesta festa, per a nosaltres, ha estat sempre la d'una tarda de començaments d'estiu, embellida pel sol de juny i per l'esclat de coloraines dels balcons: finestres endomassats, i el pas solemni de la processó més bonica de l'any pels carrers nets, polits, acabats de regar, encatífats de flors i de paperets multicolors i ornats amb els ramelles de noies, que aquell dia es llufen —tal com ara— amb llurs robes estiuenques.

De menuts ens tenia enderriats l'afany d'anar a collir ginesta i roselles, tant com el de retallar paper per a fer-ne paperets.

tol; *S: tiene o no*. Sembla que també es traduïa a l'alemany —editorial Paul Nef de Viena— i al francès.

* * *

L'editorial Alcides ha publicat, en dos volums, *Un Segle de Vida Catalana*, sota la direcció de Ferran Soldevila i amb un comitè de redacció compost per A. Manent, D. Molas, P. Puig Quintana, i M. Riu, seguits per una sèrie de col·laboradors. L'obra està dividida en quatre parts: "I - De la tornada de Ferran VII a la fi de la primera guerra carlina"; "II - De la fi de la primera guerra carlina a la restauració"; "III - De la restauració al desastre colonial"; "IV - Del desastre colonial a la caiguda de la monarquia". En el curs del llibre es presenten els esdeveniments més importants de la història d'aquella època, les tendències del pensament filosòfic, religiós, polític, jurídic i científic. Després es fa un estudi de les condicions socials, el desenvolupament econòmic, social, literari i artístic i de les activitats acadèmiques i científiques. Què és el que hom ha pretes amb aqueix llibre? Ferran Soldevila ens ho diu en el prefaci:

"L'allunyament del segle XIX, el seu endinsament en la Història, reclama, cada cop més peremptoriament, l'atenció no sols dels historiadors i erudits, sinó també dels lector cultivats. Hi ha com un anheli de corèixer els precedents immediats de la nostra actual vida col·lectiva, de trobar una resposta a l'interrogant desficiós: ¿Com i per què els fets s'han acarriat així? ¿Quines forces han impulsat els homes en aquestes direccions, i com s'han conjugat o s'han contraposat i entreferit? Respondre aquestes preguntes, heus aquí un dels propòsits d'aquest llibre..."

Tenim, doncs, una visió general del que ha passat a Catalunya des de l'any 1814 al 1980. Suposem que aqueix equip magnífic que ha preparat l'esmentat panorama, no donarà per finida la seva tasca; encara que el temps no ens permeti observar-ho amb la mateixa perspectiva, necessitem, sobretot els joves, que aqueixa visió s'apropi una mica més als nostres dies. Aquells que vam veïxer a la fi del darrer període del llibre, o després, necessitem saber què va passar a Catalunya des d'aquella data fins l'any 1989, almenys. Fóra molt convenient que aqueixa continuació, que podria constituir un apèndix a *Un Segle de Vida Catalana*, es realitzés. Indubtablement, potser hauria de publicar-se a fora de Catalunya, però, després de tot, ¿no és aquesta la tasca que els pertoca fer als exiliats?

Garrell acaba de publicar un llibre: "Granollers, vila oberta". I creiem que aquest llibre mereix un entusiàstic pregó. Podríem dir que és una revista ficció on desfilen en fantasiosa passada estampes de festes i costums antics, imatges d'indrets urbans que respiren l'enyor d'aparatoses guardies ara marrides. En pocs anys la vila carver es transformà en gran ciutat.

La mutació ha estat tan ràpida que resultaria difícil establir les imatges del vell Granollers sense l'oportunitat que Garrell s'ha pogut i ha sabut aprofitar.

Avui oferim als nostres lectors amb tota simpatia dues estampes d'aquest fills amorós de la capital del Vallès.

P. B.

Llavors devia haver-hi moltes ginesteres als voltans de la vila, perquè el groc d'or d'aquesta flor boscana, en la tarda de Corpus era escampat pròdigament per places i carrers; però nosaltres no recordem que mai n'haguéssim portada de les nostres excursions infantils, tot i la nostra perseverança. De roselles sí; de roselles en portàvem; el que hi ha és que, quan arribàvem a casa, aquests flors ja no tenien aquell esclat que tant ens havia encisat en veure-les com es gronxaven damunt la rossor del blat madur i a punt per a la sega. Sort que ja teníem els paperets que de dies ha anaven retallant amb un engrescament que sovint la mare havia de calmar-nos. I amb la joia dels pocs anys, la tarda de la festa ajudàvem —és un dir— a escampar davant de casa aquells paparets casolans, que si bé no eren tant ben retallats com aquests que hom en diu "confetti", creiem que tenien la gràcia de la innocència, que Nostre Senyor deu estimar tant i potser més que no la que poden tenir aquests que molt sovint són recollits barrejament de les sajes de ball i venuts després, i revenuts, per a ésser oferts al pas de la Custòdia.

D'aquesta brillant diada, que fins les dones "saben parlar el llati", en recordem també els caramells, perquè els joves que anaven a la processó en donaven a les noies i a llurs coneixences i alguns ens en arribaven a nosaltres; i us podem assegurar que llavors no's duïen aquets civis tant esquistos que veïem en els nostres dies, sinó unes atxes i uns blandons superbs, que regal·laven la cera a tot el llarg de la desfílada —i a vegades damunt la roba dels que anaven a la processó— i l'endemà ens permetien el pler d'anar-la recollint i fer-ne boles i figuretes que ens entreteníem qui-sap-lo.

*** En la diada del Corpus no era costum fer balls ni altres actes més que la processó, fins que l'any 1908 a un estol de joves de L'Alhambra —els mateixos que havíem fet el Carnaval i les Caramelles d'aquell any— se'ns va ocórrer que aquella nit hauria de fer algun "ball d'any". —Si a La Garriga hi anem cada any per a ballar a la sala de cal Xic Corder —ens dièiem— bé podríem ballar també a la vila. I vàrem veïxer en el nostre propòsit i el ball del Corpus fou una festa que va que-

dar. I de llavors ençà era un dels més lluïts i hi anava el bo i millor del jovent de la vila.

ELS FOCES I LA NIT DE SANT JOAN

El costum de fer grosses fogueres —costum que va perdent-se—, quan érem nois començava al vespre abans de Sant Isidre, tenia el seu punt culminant la nit de Sant Joan i es repetia la vetlla de Sant Pere.

No no ens en donaven poca de feina, aquets focs! I quina il·lusió perquè el que fèiem cadascuna de les nostres colles fos el més gros! El nostre —o els nostres, perquè en fèiem les tres diades—, era a la carretera, a l'encreuament amb els carrers de Maspons i de Santa Esperança. Quin engrescament en fer la capta de llenya per a la gran foguera! Quin brogit i quin saltironar, els marres del veïnat, mentre apilàvem la llenya i quan aquesta era encesa i les flames enrogien cel i terra! Quina vanitat perquè el nostre foc era el més gros! Perquè el nostre foc sempre era el més gros, com ho eren —ja ho comprendreu— tots els que feien els altres vailets.

Nosaltres, però —i dispenseu-nos—, nosaltres contàvem amb tres "elements de força": un munt de caixes d'embalatge i botes buides que trèiem del magatzem de can Rovira, i, a més, per als focs de Sant Joan i de Sant Pere, amb un parell de costals, perquè no era en va que l'amo de can Rovira es deia Joan i es deia Pere un dels seus fills; de l'hostal de cal Gall en recollíem altres costals o feixos de bruc, i trèiem una pila de piles de brossa de pi de ca l'escloper, que era on ara hi ha la botiga de can Mas del Safareig.

La mainada recollíem de casa en casa les escombres i les cadires trencades, qualque bigul anat a menys, cabassos rebenitats i altra mena de combustible, i en Pepet, el fadrí de can Rovira, i el Non, el matelot de cal Gall, ajudats per nosaltres i pels veïns més entesos, ho apilaven tot perquè la pira fes més patxoca. I així per l'estil era a tots els altres carrers i places; i, en ésser encesos, aquells focs, feien córrer les dones a tancar finestres i balcons, no fos cas que unes guspíes mal intencionades se-

(Passa a la pàg. 8)